

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Кафедра правоохоронної діяльності та поліціїстики
Факультет № 6

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

навчальної дисципліни «**Актуальні проблеми превентивної діяльності органів Національної поліції**» обов'язковий компонент освітньої програми
другого (магістерського) рівня вищої освіти
262 (Правоохоронна діяльність)

за темою: «Діяльності підрозділів поліції превентивної діяльності щодо охорони публічного порядку і безпеки. Проблеми здійснення в умовах воєнного стану.»

Харків 2023 рік

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 21 грудня 2023 року № 11

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 20 грудня 2023 року № 12

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 21 грудня 2023 року № 11

Розглянуто на засіданні кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики
Протокол від 14 грудня 2023 року № 13

Розробники:

1. Завідувач кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики, кандидат юридичних наук, професор Панова Ірина Вікторівна.
2. Доцент кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики, кандидат юридичних наук Іванов Антон Олександрович.

Рецензенти:

1. Заступник начальника відділення поліції №3 Харківського районного управління поліції №1 ГУНП в Харківській області, доктор юридичних наук, старший науковий працівник Прокопенко О.Ю.
2. Доцент кафедри адміністративного права та процесу Факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент Казанчук І.Д.

План лекції

1. Суть публічного порядку та основоположні засади його охорони. Поняття «публічний порядок» в широкому та вузькому розумінні.
2. Заходи органів державної влади та управління щодо зміцнення публічного порядку. Зміст публічного порядку та його елементи. Риси публічного порядку. Співвідношення публічного порядку і публічної безпеки.
3. Основні завдання діяльності підрозділів поліції превентивної діяльності щодо охорони публічного порядку.
4. Сили та засоби, що залучаються до забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку та їх взаємодія

Вирішення проблеми забезпечення публічної безпеки та порядку має пріоритетне значення в системі завдань, що ставляться перед державними органами України. Однак високий рівень злочинності, низький рівень економічної стабільності та інші негативні фактори свідчать про те, що ця проблема вирішується державою недостатньо ефективно. Однією з причин такої ситуації є відсутність на законодавчому рівні єдиного категоріального апарату у сфері забезпечення правопорядку, зокрема відсутність єдиного визначення поняття публічної безпеки та порядку.

Зміст публічного порядку залежить від стану суспільних відносин, тобто забезпеченості безпеки моральних та майнових інтересів особи, захисту суспільства від протиправних посягань на його інтереси, створення умов для нормального життя і спокою.

Публічний порядок **характеризується** таким станом упорядкованості суспільних правовідносин (передусім публічно-правових), за якого кожна особа, державний орган, орган місцевого самоврядування, їх посадові особи добровільно дотримуються правових і морально-етичних норм, культурних та інших соціальних правил, виконують відповідні приписи з метою досягнення публічної безпеки та загального благополуччя. Це означає, що публічна безпека є прямим наслідком публічного порядку.

Категорія «публічний порядок» є спорідненою з поняттям «громадський порядок».

Термін «громадський порядок» запозичений із французького законодавства початку XIX ст., коли було проведено чітку межу між судовою (кримінальною) поліцією та поліцією адміністративною, на яку було покладено обов'язок «охороняти громадський порядок у кожній місцевості». В українському правовому просторі поняття «громадського порядку» з'явилося за часів перебування нашої держави під владою російської імперії. У російському нормативно-правовому словнику поняття «громадський порядок» уперше вживається за часів Миколи I у Статуті про попередження та припинення злочинів 1832 р. Згодом його вживають в актах, прийнятих за Олександра III: у Положенні про заходи по охороні державного порядку від 14 серпня 1881 р. і в Урядовому наказі Сенату, підписаному царем 12 липня 1889 р. Наказом установлювалась у сільській місцевості посада земського начальника, а її введення пояснювалось «відсутністю близької народові твердої урядової влади, яка поєднувала б у собі опікунство над сільськими обивателями з турботами про завершення селянського питання та з обов'язками по охороні благочиння, громадського порядку, безпеки і прав приватних осіб у сільських місцевостях»¹.

У нормативно-правових актах ранньої радянської держави своєрідною субстанцією громадського порядку виступає революційний порядок. Конституція 1936 року закріпила поняття «громадський порядок» і «державний порядок», підкреслила їх особливу актуальність і створила основу для законодавчого застосування та наукового дослідження.

Поняття «громадський порядок» широко застосовується у 1950–1960-х роках у низці законодавчих актів, зокрема в указі Президії Верховної Ради СРСР «Про посилення відповідальності за хуліганство» від 26 липня 1966 р. У цьому нормативно-правовому акті, крім визначення поняття «громадський порядок», також зверталася увага на його окремі елементи (громадські місця).

В умовах сьогодення поняття «громадський порядок» трактується по-різному:

– неухильне дотримання громадянами правил поведінки в громадських місцях

¹ Налуцшин В. Проблеми відмежування хуліганства від суміжних злочинів. *Вісник прокуратури*. 2006. № 5 (59). С. 46.

(на вулицях, площах, стадіонах, у парках, гуртожитках, жилих будинках і т. п.), що забезпечує спокійні умови для суспільно-корисної діяльності, побуту й відпочинку людей²;

– урегульована правовими та іншими соціальними нормами система суспільних відносин, що забезпечує захист прав і свобод громадян, їх життя і здоров'я, поважання честі та людської гідності, дотримання норм суспільної моралі³;

– система суспільних відносин, урегульована правовими та іншими соціальними нормами, яка забезпечує захист прав і свобод громадян, їх життя і здоров'я, повагу до честі й людської гідності, дотримання норм суспільної моралі⁴;

– стан упорядкованості соціальними нормами (нормами права, моралі, корпоративними правами, нормами-звичаями) системи суспільних відносин і їх дотримання⁵;

– система суспільних відносин, що виникають та існують головним чином у громадських місцях, основою якої є дотримання норм права та інших соціальних норм, спрямованих на забезпечення особистої безпеки громадян та громадської безпеки, створення сприятливих умов для нормального функціонування підприємств, установ, організацій і громадських об'єднань⁶;

– порядок вольових суспільних відносин, що складаються у процесі свідомого і добровільного дотримання громадянами встановлених у нормах права та інших норм неюридичного характеру правил поведінки в галузі спілкування, чим забезпечують злагоджене та стійке спільне життя людей в умовах розвиненого суспільства⁷;

– урегульована нормами права та іншими соціальними нормами система суспільних відносин, встановлення, розвиток та охорона яких забезпечують підтримку стану суспільного й особистого спокою громадян, повагу їхньої честі, людської гідності та суспільної моральності⁸;

² Кодекс України про адміністративні правопорушення: закон України від 07.12.1984 № 8073-X // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

³ Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ: Укр. енцикл., 1998. Т. 1: А–Г. С. 356.

⁴ Там само. С. 639.

⁵ Скаун О. Ф. Теорія держави і права: підручник. Харків: Консум, 2001. С. 492.

⁶ Колонтаевский Ф. Е. Организационные основы охраны общественного порядка в современных условиях: науч. докл. ... д-ра юрид. наук. М., 1996. С. 9–13.

⁷ Данышин И. Н. Уголовно-правовая охрана общественного порядка. М.: Юрид. лит., 1973. С. 68.

⁸ Серегин А. В. Советский общественный порядок и административно-правовые средства его укрепления. М., 1975. С. 4.

– стан суспільних відносин, що складається у громадських та будь-яких інших місцях унаслідок поведінки людей і реально відображає відповідність такої поведінки вимогам соціальних норм, що їх регулюють. При цьому стан суспільних відносин, що складається в будь-яких інших місцях, характеризує громадський порядок лише за умови його впливу на стан суспільних відносин, який створюється у громадських місцях⁹.

Найбільш усталеною точкою зору є **визначення громадського порядку** як стану впорядкованості суспільних відносин, що складаються у сфері забезпечення прав і свобод людини та громадянина, під час якого органи державної влади, органи місцевого самоврядування і кожна окремо визначена особа повинні дотримуватись загальноприйнятих норм нормального співіснування.

Поняття «громадська безпека» є ширшим за значенням, ніж «громадський порядок». Деякі науковці вживають термін «громадська безпека» у співвідношенні з дефініцією «державна безпека»¹⁰.

Поняття «безпека» може характеризувати як стан захищеності найбільш загальних речей, так і стосуватися характеристики конкретних ситуацій, пов'язаних з особистістю, суспільством¹¹. У загальному розумінні «безпека» (від латинського слова *securitas*) означає свободу від страху і від ворожого стороннього впливу.

У статті 3 Конституції України використовується поняття «безпека громадянина», ст. 16, 36 і 92 містять поняття «громадська безпека», а в ст. 18, 37, 106 зазначається про «національну безпеку України» – захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечується сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання та нейтралізація реальних і потенційних загроз національним інтересам.

У Законі України «Про національну безпеку України» зазначається, що громадська безпека і порядок – це захищеність життєво важливих для суспільства та особи інтересів, прав і свобод людини і громадянина,

⁹ Осадчий В. І. Проблеми кримінально-правового захисту правоохоронної діяльності: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2004. С. 15.

¹⁰ Бантишев О. Ф., Шамара О. В. Кримінальна відповідальність за злочини проти основ національної безпеки України (проблеми кваліфікації): монографія. 2-ге вид., перероб. та допов. Київ: Наук.-вид. від. НАСБ України, 2010. С. 28.

¹¹ Третяк В. В. Економічна безпека: сутність та умови формування. *Економіка і держава*. 2010. № 1. С. 6.

забезпечення яких є пріоритетним завданням діяльності сил безпеки, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб та громадськості, які здійснюють узгоджені заходи щодо реалізації і захисту національних інтересів від впливу загроз.

Термін «громадська безпека» використовується в Кодексі України про адміністративні правопорушення, зокрема, глава 14 визначена як «Адміністративні правопорушення, що посягають на громадський порядок та громадську безпеку». У розділі IX Кримінального кодексу України визначено категорії кримінальних правопорушень проти громадської безпеки. Поняття «громадська безпека» також використовується в законах України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» та «Про правовий режим надзвичайного стану».

У законі України «Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку із підготовкою та проведенням футбольних матчів» визначається, що громадська безпека – стан захищеності життєво важливих інтересів, сконцентрованих у його матеріальних і духовних цінностях, від джерел небезпеки природного або штучного характеру під час підготовки та проведення футбольних матчів, за якого забезпечується запобігання загрозам заподіяння шкоди такими джерелами небезпеки.

Учені також дають різне тлумачення поняття «громадська безпека»:

– системи зв'язків і відносин, що складаються відповідно до техніко-юридичних норм, під час використання об'єктів, що становлять підвищену небезпеку для життя та здоров'я людей, майна державних і громадських організацій і громадян у разі настання особливих умов у зв'язку зі стихійними лихами або іншими надзвичайними обставинами¹²;

– системи суспільних відносин, які забезпечують запобігання негативних проявів стихійних сил природи (повеней, землетрусів, епідемій, пожеж і т. п.), а також джерел підвищеної небезпеки¹³;

¹² Попов Л. Л., Коренев А. П., Круглов В. А. Административное право и административная деятельность органов внутренних дел. М.: Акад. МВС СССР, 1990. С. 78.

¹³ Разаренов Ф. С., Прудников А. С. Организационно-правовые основы охраны общественного порядка и обеспечение безопасности на транспорте. М.: Высш. юрид. заоч. шк. МВД СССР, 1990. С. 5.

– сукупності суспільних відносин, які виникають під час реалізації правових і технічних норм, що спрямовані на забезпечення безпеки населення, а також пов'язані з попередженням небезпечних загроз для життя і здоров'я людей¹⁴.

Забезпечення громадської безпеки повинно мати місце не тільки під час реалізації правових або технічних норм, а й при створенні стабільних умов для потенційно небезпечної реалізації таких норм.

Отже, **громадська безпека** має утворювати атмосферу спокою, обстановку впевненості в надійності та ефективності захисту від ймовірних злочинів та інших протиправних посягань, у наявності для цього відповідних гарантій, відчуття безпеки, на яку можна покластися, в якій впевнені суб'єкти права. Громадська безпека утворює такий стан суспільної та особистої свідомості, такий соціальний настрій, який характеризується відсутністю загроз життю і здоров'ю, свободі, недоторканності та безпеці людей, власності й іншим цінностям, коли люди почувають себе в безпеці¹⁵.

Одним із пріоритетних завдань забезпечення національної безпеки України в умовах напруженої політичної, економічної, соціальної ситуації є посилення ролі держави щодо забезпечення на території нашої держави безпеки людини і громадянина шляхом створення необхідної правової бази та механізму її використання.

Процес реформування правоохоронної системи покликаний стабілізувати політичну ситуацію, створити підґрунтя для розвитку нашої держави та включення її до європейського простору. Новий виток розвитку України супроводжується активізацією такої суспільної загрози, як сепаратизм. З урахуванням таких умов змінюється чинне законодавство, реформуються правоохоронні органи, набувають нових граней їх функції та завдання. В той же час забезпечення публічної безпеки та порядку залишається пріоритетом для всього суспільства і, в першу чергу, для органів Національної поліції.

Таким чином, необхідною умовою забезпечення публічної безпеки та порядку

¹⁴ Басов А. В. Забезпечення громадської безпеки: поняття та зміст. *Адміністративне право і процес*. 2012. № 2 (2). С. 84–92. URL: http://aplaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/2-2-2012/item/download/51_a0f788a70e40c14acb61725b00b87322.

¹⁵ Кримінальний кодекс України: наук.-практ. комент./за ред. В. Т. Маляренка, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. Харків: Одісей, 2004. С. 685.

є їх чітке правове регулювання, а також вироблення алгоритму дій державних органів влади, органів місцевого самоврядування та громадян, спрямованих на запобігання, припинення порушень цього порядку, притягнення до відповідальності винних осіб.

Особлива увага під час забезпечення публічної безпеки та порядку повинна приділятися її правовому регулюванню. Правове регулювання в широкому розумінні – як здійснюваний за допомогою права і всієї сукупності правових засобів юридичний вплив на суспільні відносини. Зміст цієї категорії полягає в тому, що: по-перше, за своєю природою вона є специфічним різновидом соціального регулювання, спрямованим на досягнення певних результатів у житті суспільства; по-друге, здійснюється за допомогою цілісної системи засобів, які реально виражають саму матерію позитивного права як нормативного інституційного утворення – регулятора. Правове регулювання завжди здійснюється через особливий «інструментарій», притаманний тільки праву механізм, призначений юридично гарантувати досягнення цілей, які ставив законодавець, видаючи або санкціонуючи юридичні норми, у межах певних типів, «моделей» юридичного впливу. Правове регулювання – це здійснюваний державою за допомогою всіх юридичних засобів владний вплив на суспільні відносини з метою їх упорядкування, закріплення, охорони і розвитку.

Правове регулювання є владним впливом на суспільні відносини, який здійснюється державою за допомогою всіх юридичних засобів з метою їх закріплення, впорядкування, розвитку й охорони, спрямований на відображення та узгодження суспільних інтересів задля розвитку основних сфер суспільних відносин.

Правове регулювання – це здійснюване державою за допомогою права і сукупності правових засобів упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорона і розвиток. В умовах формування в Україні основ правової держави роль і значення правового регулювання суспільних відносин набувають особливої актуальності. Це зумовлено тим, що головною ознакою моделі держави, що характеризується як правова, є саме ознака високої правової урегульованості суспільних відносин.

Правове регулювання адміністративної діяльності в Україні складається із системи нормативно-правових актів, які відрізняються один від одного багатьма ознаками, такими, наприклад, як: юридична сила; назва; органи, що їх приймають; порядок набрання чинності, – однак мають одне спрямування – впорядкування, узгодженість, що в результаті має привести до нормального функціонування країни в цілому.

Значну роль у підтримці публічної безпеки, прав та свобод громадян, їх об'єднань відіграють адміністративно-процесуальні норми, оскільки за своєю структурою адміністративний процес охоплює діяльність від підготовки до прийняття законодавчого акта чи акта управління до його реалізації, втілення в життя державними і недержавними структурами, а також застосування заходів примусового характеру до фізичних та юридичних осіб, що порушують чинні правові приписи.

Важливим кроком на шляху підвищення ефективності забезпечення публічної безпеки і порядку в Україні стало прийняття закону України «Про Національну поліцію», яким було закладено правову основу діяльності підрозділів поліції України та закріплено «забезпечення публічної безпеки і порядку» (ч. 1 ст. 2 закону України «Про Національну поліцію») – як одну з головних сфер, де працівники поліції виконують покладені на них завдання.

Правове регулювання забезпечення публічної безпеки та порядку в Україні забезпечується цілою низкою нормативно-правових актів, таких як: Конституція України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Кримінальний і Кримінальний процесуальний кодекси України, закони України від «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про Національну поліцію», «Про прокуратуру», «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», інші закони та міжнародно-правові угоди, ратифіковані Україною.

Стратегією національної безпеки України¹⁷[п. 4.4] та Концепцією розвитку сектору безпеки і оборони України підтримання публічної безпеки і порядку Міністерством внутрішніх справ України та Національною поліцією України визнано одним з основних напрямів розвитку складових сектору безпеки і

порядку в державі.

Організація діяльності підрозділів превентивної діяльності щодо підтримання публічної (громадської) безпеки і порядку повинна забезпечувати високу ефективність дій на підставі раціональної розстановки сил і засобів, належного їх використання, своєчасного маневрування та активного несення служби на вулицях та в інших публічних (громадських) місцях, підтримки постійної готовності до виконання завдань, що раптово виникають у разі зміни оперативної обстановки, в особливих випадках, за надзвичайних обставин.

Організація діяльності підрозділів превентивної діяльності щодо підтримання публічної (громадської) безпеки і порядку охоплює:

□ вивчення, оцінку й аналіз стану оперативної обстановки – це аналіз даних, які характеризують стан публічного (громадського) порядку і злочинності, ефективність використання сил і засобів підрозділів Національної поліції з охорони публічного (громадського) порядку, інші умови і чинники території, що обслуговується, які впливають на вирішення поставлених завдань, кількість і види підприємств, кількість населення та вулиць, наявність побутових, торгівельних культурно-просвітніх закладів, кліматичні умови, стан шляхів сполучення та ін. Тільки на підставі оцінки й аналізу оперативної обстановки робляться висновки, формулюються ідеї, рішення і розробляються основні заходи їх реалізації;

□ розробку й ухвалення управлінського рішення та організацію підтримання публічної (громадської) безпеки і порядку. На підставі всебічної оцінки й аналізу оперативної обстановки і з урахуванням соціально-економічних змін у районі обслуговування в підрозділах Національної поліції розробляється і затверджується план комплексного використання сил і засобів (єдина дислокація), який є основним документом для організації підтримання публічної (громадської) безпеки і порядку;

□ управління підрозділами і патрульними нарядами повинно забезпечувати високу ефективність дій на підставі раціональної розстановки сил і засобів, комплексного їх використання, своєчасного маневрування і активного несення служби на вулицях та в інших громадських

місцях, підтримання постійної готовності до виконання завдань, що раптово виникають під час зміни стану оперативної обстановки, в особливих випадках, у надзвичайних обставинах.

Управління підрозділами і патрульними нарядами – це цілеспрямована діяльність начальників, командирів і оперативних чергових підрозділів Національної поліції з керівництва силами і засобами, які виконують обов'язки з підтримання публічної (громадської) безпеки і порядку і боротьби з правопорушеннями.

Управління підрозділами і патрульними нарядами забезпечується шляхом:

- ☐ розроблення і ухвалення рішення;
- ☐ підготовки сил і засобів для виконання поставлених завдань, інструктажу нарядів;
- ☐ організації взаємодії, підтримання постійного зв'язку з підрозділами і патрульними нарядами, своєчасного обміну інформацією;
- ☐ гнучкості та маневреності сил і засобів;
- ☐ контролю за організацією і несенням служби;
- ☐ обліку і оцінки результатів діяльності підрозділів і патрульних нарядів.

Державну політику у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку реалізує Департамент превентивної діяльності Національної поліції (далі – ДПД Національної поліції).

Основними завданнями та функціями ДПД Національної поліції є:

1) вжиття заходів з організації забезпечення публічної безпеки і порядку на вулицях, площах, у парках, скверах, на стадіонах, вокзалах, в аеропортах, морських та річкових портах, інших публічних місцях, зокрема під час проведення масових (мирних зібрань, культурно-видовищних та публічних релігійних заходів, виборів та референдумів) та спортивних (футбольних матчів та інших масштабних спортивних змагань) заходів, організація формування відповідних обліків, запобігання та припинення групових порушень публічного (громадського) порядку, масових заворушень;

2) організація та здійснення регулювання дорожнього руху, контроль за

додержанням Правил дорожнього руху його учасниками та за правомірністю експлуатації транспортних засобів на вулично-дорожній мережі, а також забезпечення супроводження транспортних засобів у випадках, передбачених законом. Аналіз обставин і причин виникнення дорожньо-транспортних пригод на вулично-дорожній мережі;

3) контроль за дотриманням власниками (володільцями) транспортних засобів, а також громадянами, посадовими і службовими особами вимог Закону України «Про дорожній рух», правил, норм та стандартів з питань забезпечення безпеки дорожнього руху, які регламентують вимоги щодо технічного стану транспортних засобів, та охорони довкілля від шкідливого їх впливу;

4) контроль за дотриманням фізичними і юридичними особами спеціальних правил і порядку зберігання та використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту й активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів та речовин, на які поширюється дозвільна система;

5) у порядку та в спосіб, визначений законодавством, здійснює контроль за додержанням вимог законів та інших нормативно-правових актів щодо опіки, піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, уживає заходів щодо запобігання дитячій бездоглядності, правопорушенням у дитячому середовищі, а також соціального патронажу щодо дітей, які відбували покарання у виді позбавлення волі. Уживає заходів із запобігання та припинення насильства в сім'ї. Організовує індивідуальну превентивну роботу з неповнолітніми, які перебувають у конфлікті із законом, роботу з протидії втягненню дітей у злочинну діяльність, пияцтво, зайняття жебрацтвом та іншу протиправну діяльність.

Сили та засоби, що залучаються до забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку, та їх взаємодія.

Для виконання зазначених завдань і функцій підрозділів Національної поліції із підтримання публічної (громадської) безпеки і порядку в першу чергу необхідними є висококваліфіковані кадри, а також сучасні технічні засоби.

При цьому необхідно також враховувати, що від правильної організації,

розстановки та ефективного використання сил і засобів, які залучаються, буде залежати успішна охорона публічної (громадської) безпеки і порядку і боротьба з правопорушеннями як в окремо взятому регіоні, так і в цілому.

Силами, що залучаються до забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку, є особовий склад підрозділів Національної поліції, Національної гвардії та інших правоохоронних органів і громадських організацій, а також особи, які в установленому порядку взаємодіють з ними.

Всі сили, що залучаються до підтримання публічної (громадської) безпеки і порядку, можна поділити на такі групи:

- основні сили – включають в себе особовий склад підрозділів Національної поліції, безпосереднім завданням якого є охорона публічної (громадської) безпеки і порядку. До них відносяться особовий склад патрульної поліції, підрозділи поліції особливого призначення;

- додаткові – підрозділи Національної поліції, призначені для виконання інших спеціальних завдань, але які беруть участь і в забезпеченні публічної (громадської) безпеки і порядку;

- додані сили – передані на певний час до підрозділів Національної поліції з урахуванням ситуації і оперативної обстановки підрозділи для посилення охорони публічної (громадської) безпеки і порядку;

- взаємодіючі – як правило, беруть участь в забезпеченні охорони публічної (громадської) безпеки і порядку відповідно до порядку, встановленого нормативними актами, що регламентують їх діяльність.

Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами – із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та

злочинних організацій (ст. 1 Закону України «Про Національну гвардію України», далі – Закону).

Основними функціями Національної гвардії України серед іншого є:

- ☐ охорона громадського порядку, забезпечення захисту та охорони життя, здоров'я, прав, свобод і законних інтересів громадян (п. 2 ч. 1 ст. 2 Закону);
- ☐ участь у забезпеченні громадської безпеки та охороні громадського порядку під час проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій та інших масових заходів, що створюють небезпеку для життя та здоров'я громадян (п. 3 ч. 1 ст. 2 Закону);
- ☐ участь у припиненні масових заворушень (п. 11 ч. 1 ст. 2 Закону);
- ☐ участь у відновленні правопорядку у разі виникнення міжнаціональних і міжконфесійних конфліктів, розблокуванні або припиненні протиправних дій у разі захоплення важливих державних об'єктів або місцевостей, що загрожує безпеці громадян і порушує нормальну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування (п. 12 ч. 1 ст. 2 Закону);
- ☐ участь у підтриманні або відновленні правопорядку в районах виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного чи природного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж, застосування засобів ураження, пандемій, панзоотій тощо), що створюють загрозу життю та здоров'ю населення (п. 13 ч. 1 ст. 2 Закону).

Національна гвардія України є основним суб'єктом з припинення масових заворушень. При здійсненні заходів щодо припинення масових заворушень Національна гвардія України координує діяльність сил та засобів правоохоронних органів, залучених до припинення зазначених протиправних дій.

Організація діяльності Національної гвардії України з припинення масових заворушень, а також порядок її взаємодії під час виконання зазначеної функції з правоохоронними органами, іншими органами державної влади, а також органами місцевого самоврядування визначається Кабінетом Міністрів України (ч. 3 ст. 2 Закону).

До забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку

залучаються:

□ від Національної гвардії України – військові частини (підрозділи), на які покладено функції з охорони громадського порядку;

□ від Національної поліції України – територіальні органи Національної поліції в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі, областях і місті Києві, їх відокремлені підрозділи. Форми взаємодії Національної поліції та Національної гвардії України:

□ спільне патрулювання нарядами вулиць, площ, парків, скверів, вокзалів, аеропортів, морських та річкових портів, інших публічних (громадських) місць;

□ забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку під час проведення зборів, мітингів, вуличних походів, демонстрацій, інших масових та спортивних заходів, а також під час заходів у публічних (громадських) місцях за участю осіб, щодо яких здійснюється державна охорона;

□ проведення спільних заходів з метою стабілізації оперативної обстановки в разі її загострення в межах території однієї чи декількох адміністративно-територіальних одиниць.

Взаємодія НГУ та Національної поліції України з питань припинення масових заворушень здійснюється відповідно до вимог законодавства.

До сил, що залучаються до підтримання публічної (громадської) безпеки і порядку і взаємодіють з підрозділами поліції превентивної діяльності, слід віднести підрозділи поліції особливого призначення Національної поліції (поліція особливого призначення), зокрема «Корпус оперативно-раптової дії» (у складі поліції особливого призначення). Підрозділи поліції особливого призначення діють у складі головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях та м. Києві та безпосередньо підпорядковуються керівнику ГУНП або особі, яка виконує його обов'язки. Їх діяльність здійснюється відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» (ст. 13, 23), Положення про Міністерство внутрішніх справ України □ п. 9 □ 25, Положення про Національну поліцію □ п. 4 □ 26. Під час виконання завдань поза межами місця постійного несення служби (дислокації) Підрозділ переходить в підпорядкування керівника відповідного ГУНП □ п. 4 р.

1 □ 27.

Відповідно до своїх функціональних повноважень поліція особливого призначення виконує такі завдання:

- запобігання, виявлення та припинення адміністративних і кримінальних правопорушень;
- забезпечення публічної безпеки і порядку під час проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій та інших масових заходів;
- забезпечення безпеки взятих під захист осіб, членів їх сімей, охорона адміністративних, державних будівель та інших об'єктів на підставах та в порядку, визначених законодавством України;
- участь в антитерористичних операціях, що проводяться відповідно до Закону України «Про боротьбу з тероризмом»

Основними завданнями громадських формувань у сфері охорони громадського порядку є:

- надання допомоги органам Національної поліції у забезпеченні громадського порядку і громадської безпеки, запобіганні адміністративним проступкам і злочинам;
- інформування органів Національної поліції про вчинені або ті, що готуються, злочини, місця концентрації злочинних угруповань;
- сприяння органам Національної поліції у виявленні і розкритті злочинів, розшуку осіб, які їх вчинили, захисті інтересів держави, підприємств, установ, організацій, громадян від злочинних посягань;
- участь у забезпеченні безпеки дорожнього руху та боротьбі з дитячою бездоглядністю і правопорушеннями неповнолітніх.

Громадські формування створюються і діють у взаємодії з правоохоронними органами, органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування. Завдання перших – повсякденна організація, спрямування і контроль; других – координація діяльності громадських формувань (ст. 3 Закону). Громадські формування з охорони громадського порядку не є лише прерогативою місцевих органів влади. Територіальні підрозділи ОВС можуть брати безпосередню участь в утворенні та сприянні діяльності таких формувань.

Громадські формування діють загалом на тих принципах, що визначені для поліції: гуманізму, законності, гласності, добровільності, додержання прав та свобод людини і громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб, рівноправності членів цих формувань.

Форми і методи роботи громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону:

- спільне з поліцейськими, прикордонниками патрулювання і виставлення постів на вулицях, майданах, залізничних вокзалах, в аеропортах, морських і річкових портах, у місцях компактного проживання громадян, розташування підприємств, установ, організацій, навчальних закладів, а також у місцях можливої появи порушників кордону в межах району, що контролюється Державною прикордонною службою України, прикордонної смуги; участь у забезпеченні охорони громадського порядку під час проведення масових заходів, погоджених у випадках, передбачених законом, з виконавчими органами місцевого самоврядування;

- проведення разом з прикордонниками огляду на маршрутах можливого руху порушників державного кордону, місць їх укриття, транспортних засобів, суміжної з державним кордоном місцевості з метою встановлення причин та умов перебування невідомих осіб;

- участь у заходах правоохоронних органів, спрямованих на боротьбу з окремими видами правопорушень.

Загалом співпраця поліції та населення може бути зведена до двох загальних форм – консультації і безпосередньої співпраці. Консультативний механізм полягає в тому, що поліція разом із населенням визначає проблеми, що мають місце на території її обслуговування. Консультативний процес допомагає поліції встановлювати коротко- та довгострокові завдання для вирішення проблем боротьби зі злочинністю, приділяти увагу тим правопорушенням, які найбільше турбують населення.

Безпосередня співпраця між поліцією і громадянами полягає в тому, що між ними встановлюються такі взаємовідносини, за яких вони разом вирішують проблеми злочинності та інших правопорушень за місцем проживання громадян,

забезпечуючи тим самим вирішення завдань правоохоронної та правозахисної спрямованості.

Національна поліція під час виконання покладених на неї завдань взаємодіє з іншими державними органами, допоміжними органами і службами, утвореними Президентом України, тимчасовими консультативними, дорадчими та іншими допоміжними органами, утвореними Кабінетом Міністрів

України, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, громадськими спілками, профспілками та організаціями роботодавців, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій, а також підприємствами, установами та організаціями.

Засобами забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку є:

1. Засоби індивідуального захисту:

☐ шоломи (сталі армійські, композитні бойові, «Сфера», каска захисна пластмасова);

☐ бронежилети;

☐ протиударні та броньові щити.

2. Засоби активної оборони:

☐ гумові та пластикові кийки;

☐ електрошочкові пристрої контактної та контактнодистанційної дії;

☐ засоби обмеження рухомості (кайданки, сітки для зв'язування);

☐ засоби споряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії;

☐ пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії;

☐ ручні газові гранати, а також патрони з газовими гранатами.

3. Засоби забезпечення спеціальних операцій:

☐ засоби примусової зупинки транспорту;

☐ спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби;

☐ пристрої, гранати та боєприпаси світлозвукової дії;

☐ засоби акустичного та мікрохвильового впливу;

☐ пристрої, гранати, боєприпаси та малогабаритні підривні пристрої для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень;

- ☐ засоби, споряджені безпечними димоутворюючими препаратами;
- ☐ водомети, бронемашини та інші спеціальні транспортні засоби.

4. Службові собаки та службові коні.

5. Вогнепальна зброя.

Під час забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку суб'єкти забезпечення мають право застосовувати спеціальні засоби відповідно до ст. 45 Закону України «Про Національну поліцію».

Забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку в окремих регіонах Донецької та Луганської областей слід розглядати з двох позицій:

☐ виконання повсякденних оперативно-службових обов'язків із забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку працівниками підрозділів превентивної діяльності. В такому випадку організація діяльності зазначених підрозділів відбувається в штатному режимі та регламентується переліченими вище нормативно-правовими актами і нічим не відрізняється від діяльності на іншій території країни;

☐ діяльності із забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку працівниками підрозділів превентивної діяльності в особливий період (виконання службово-бойових завдань). Діяльність із забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку працівниками підрозділів превентивної діяльності в особливий період ґрунтується на:

- ☐ Законі України «Про боротьбу з тероризмом».
- ☐ Законі України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях».

☐ нормативно-правових актах, спрямованих на реалізацію норм.

Тимчасово окупованими територіями у Донецькій та Луганській областях визнаються частини території України, в межах яких збройні формування Російської Федерації та окупаційна адміністрація Російської Федерації встановили та здійснюють загальний контроль, а саме: сухопутна територія та її внутрішні води у межах окремих районів, міст, селищ і сіл Донецької та

Луганської областей; внутрішні морські води, прилеглі до сухопутної території у межах окремих районів, міст, селищ і сіл Донецької та Луганської областей; надра під сухопутною територією та внутрішні морські води, прилеглі до неї, у межах окремих районів, міст, селищ і сіл Донецької та Луганської областей та повітряний простір над цими територіями. До організаційних форм діяльності сил та засобів забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, в тому числі підрозділів поліції превентивної діяльності щодо забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку в окремих районах Донецької та Луганської областей) слід віднести такі:

- генеральним штабом Збройних Сил України за погодженням з відповідними керівниками залучаються та використовуються сили і засоби Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, правоохоронних органів спеціального призначення, Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України, розвідувальних органів України, військової прокуратури, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, а також працівники закладів охорони здоров'я;

- у зонах безпеки, прилеглих до району бойових дій діє особливий порядок, що передбачає надання органам сектору безпеки і оборони, іншим державним органам України спеціальних повноважень, необхідних для здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації.

Межі зон безпеки, прилеглих до району бойових дій, визначаються начальником Генерального штабу – Головнокомандувачем Збройних Сил України за поданням Командувача об'єднаних сил;

- забезпечення Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, правоохоронних органів спеціального призначення, Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України, розвідувальних органів України, військової прокуратури, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного

захисту, працівників закладів охорони здоров'я необхідними засобами і ресурсами здійснюється Кабінетом Міністрів України;

□ початок та завершення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях визначаються окремими рішеннями Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України;

□ факт остаточного виведення та повної відсутності всіх збройних формувань Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях у порядку, визначеному цим Законом, встановлюється Міністром оборони України та Міністром внутрішніх справ України шляхом спільного подання Президентові України, який виключно на цій підставі приймає відповідне рішення;

□ стратегічне керівництво силами та засобами Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, які залучаються до здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, здійснює Генеральний штаб Збройних Сил України;

□ керівництво силами та засобами, які залучаються до здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації безпосередньо у Донецькій та Луганській областях, здійснює Командувач об'єднаних сил, який призначається Президентом України за поданням начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних Сил України;

□ командувач об'єднаних сил реалізує свої повноваження через Об'єднаний оперативний штаб Збройних Сил України. Повноваження Командувача об'єднаних сил визначаються положенням про Об'єднаний оперативний штаб Збройних Сил України, яке розробляється Генеральним штабом Збройних Сил України та затверджується Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України за поданням Міністра оборони

України;

□ об'єднаний оперативний штаб Збройних Сил України через відповідні органи військового управління здійснює планування, організацію та контроль виконання заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, спрямування, координацію і контроль за діяльністю військово-цивільних чи військових адміністрацій (у разі їх утворення) у Донецькій та Луганській областях з питань національної безпеки і оборони;

□ військовослужбовці, працівники правоохоронних органів та інші особи, які залучаються до здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, на час проведення таких заходів підпорядковуються Командувачу об'єднаних сил, рішення якого є обов'язковими до виконання;

□ втручання будь-яких осіб незалежно від посади в управління заходами із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях не допускається.

З метою забезпечення життєво важливих інтересів суспільства і держави під час відсічі збройної агресії у зонах безпеки, прилеглих до району бойових дій, військовослужбовці, працівники правоохоронних органів та особи, залучені до здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, мають право:

□ застосовувати у разі крайньої необхідності зброю і спеціальні засоби до осіб, які вчинили або вчиняють правопорушення чи інші дії, що перешкоджають виконанню законних вимог осіб, залучених до виконання заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, або дії, пов'язані з несанкціонованою спробою проникнення в район здійснення зазначених заходів;

□ затримувати і доставляти осіб, які вчинили або вчиняють правопорушення чи інші дії, що перешкоджають виконанню законних вимог

осіб, залучених до виконання заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, або дії, пов'язані з несанкціонованою спробою проникнення в район здійснення зазначених заходів до органів Національної поліції України;

- перевіряти у громадян і посадових осіб документи, що посвідчують особу, а в разі відсутності документів – затримувати їх для встановлення особи;

- здійснювати особистий огляд громадян, огляд речей, що при них знаходяться, транспортних засобів та речей, які ними перевозяться;

- тимчасово обмежувати або забороняти рух транспортних засобів і пішоходів на вулицях та дорогах, не допускати транспортні засоби, громадян на окремі ділянки місцевості та об'єкти, виводити громадян з окремих ділянок місцевості та об'єктів, відбуксировувати транспортні засоби;

- входити (проникати) в житлові та інші приміщення, на земельні ділянки, що належать громадянам, на територію та в приміщення підприємств, установ і організацій, перевіряти транспортні засоби для виконання заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях;

- використовувати із службовою метою засоби зв'язку і транспортні засоби, у тому числі спеціальні, що належать громадянам (за їхньою згодою), підприємствам, установам та організаціям, крім транспортних засобів дипломатичних, консульських та інших представництв іноземних держав та міжнародних організацій.

Спираючись на норми Закону України «Про боротьбу з тероризмом», головним органом у загальнодержавній системі боротьби з терористичною діяльністю є Служба безпеки України³⁵.

Суб'єктом, який безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом у межах своєї компетенції, у тому числі, є і Міністерство внутрішніх справ України та Національна поліція. Координацію діяльності суб'єктів, які залучаються до боротьби з тероризмом, здійснює Антитерористичний центр при Службі безпеки України.

Міністерство внутрішніх справ України спільно з Національною поліцією організовує боротьбу з тероризмом шляхом запобігання, виявлення та припинення злочинів, вчинених з терористичною метою, розслідування яких віднесене законодавством України до компетенції Національної поліції; надає Антитерористичному центру при Службі безпеки України необхідні сили і засоби; забезпечує їх ефективне використання під час проведення антитерористичних операцій.

Антитерористична операція – комплекс скоординованих спеціальних заходів, спрямованих на попередження, запобігання та припинення терористичної діяльності, звільнення заручників, забезпечення безпеки населення, знешкодження терористів, мінімізацію наслідків терористичної діяльності.

При проведенні антитерористичної операції використовуються сили і засоби (особовий склад, спеціалісти, зброя, спеціальні і транспортні засоби, засоби зв'язку, інші матеріально-технічні засоби) суб'єктів боротьби з тероризмом, а також підприємств, установ, організацій, які залучаються до участі в антитерористичній операції, в порядку, визначеному згідно з Положенням про порядок діяльності оперативного штабу з управління антитерористичною операцією.

За рішенням керівника Антитерористичного центру при Службі безпеки України або особи, яка його заміщує, першого заступника чи заступника керівника Антитерористичного центру при Службі безпеки України, погодженим із керівництвом відповідних суб'єктів боротьби з тероризмом, до широкомасштабних, складних антитерористичних операцій у районі їх проведення залучаються та використовуються сили та засоби Служби безпеки України, Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції, Національної гвардії України, Збройних Сил України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері захисту державного кордону, та органів охорони державного кордону, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту,

Управління державної охорони України.

Працівники правоохоронних органів, військовослужбовці та інші особи, які залучаються до антитерористичної операції, на час її проведення підпорядковуються керівнику оперативного штабу. Район проведення антитерористичної операції – визначені керівництвом антитерористичної операції ділянки місцевості або акваторії, транспортні засоби, будівлі, споруди, приміщення та території чи акваторії, що прилягають до них і в межах яких проводиться зазначена операція. Режим у районі проведення антитерористичної операції – особливий порядок, який може вводитися в районі проведення антитерористичної операції на час її проведення і передбачати надання суб'єктам боротьби з тероризмом визначених цим Законом спеціальних повноважень, необхідних для звільнення заручників, забезпечення безпеки і здоров'я громадян, які опинилися в районі проведення антитерористичної операції, нормального функціонування державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій.

Превентивна діяльність дільничних офіцерів поліції

Дільничний офіцер поліції є посадовою особою органу поліції, на яку покладено виконання завдань служби дільничних офіцерів поліції та яку наділено повноваженнями відповідно до законодавства.

Основним відомчим нормативним актом, який регламентує діяльність дільничного офіцера поліції в умовах сьогодення, є наказ МВС України від 11.11.2010 № 550 «Про затвердження Положення про службу дільничних інспекторів міліції в системі Міністерства внутрішніх справ України».

Відповідно до наказу МВС України від 11.11.2010 № 550 основними завданнями дільничного офіцера поліції є:

1) проведення загальної та індивідуальної профілактичної роботи серед жителів адміністративної дільниці. Підтримання публічної безпеки та порядку на території, що обслуговується;

2) робота з населенням і громадськими формуваннями на адміністративній дільниці щодо підтримання публічної безпеки та порядку, профілактики правопорушень та боротьби зі злочинністю;

3) участь разом з іншими службами та підрозділами територіальних органів поліції у виявленні, попередженні, припиненні адміністративних правопорушень і злочинів, а також у розкритті злочинів, учинених на території адміністративної дільниці.

Основними функціями дільничних офіцерів поліції є:

1) забезпечення прав і свобод людини, її безпеки та захист від протиправних посягань, надання у межах своїх повноважень правової, соціальної допомоги та інших послуг населенню;

2) налагодження співпраці з органами державної влади та органами місцевого самоврядування, населенням і громадськими формуваннями з охорони громадського порядку у зміцненні правопорядку та профілактиці правопорушень;

3) всебічне, повне й об'єктивне дослідження причин та умов, які призводять до вчинення правопорушень, внесення пропозицій щодо їх усунення, інформування населення з цих питань у своїх виступах як перед жителями адміністративної дільниці, так і через засоби масової інформації;

4) формування позитивної громадської думки щодо стану правопорядку та діяльності дільничних офіцерів поліції, підвищення довіри населення до поліції.

Старший дільничний (дільничний) офіцер поліції є громадянином України, який перебуває на відповідній штатній посаді органу поліції та має спеціальне звання. Старший дільничний офіцер поліції повинен мати вищу юридичну або іншу вищу освіту кваліфікаційного рівня «спеціаліст» чи «бакалавр» та стаж роботи на посаді дільничного офіцера поліції не менше 3 років, а дільничний офіцер поліції – юридичну або іншу спеціальну освіту кваліфікаційного рівня «бакалавр», «спеціаліст», необхідний рівень знань, достатній для виконання своїх функціональних обов'язків, і прийняти Присягу працівника поліції. Старший дільничний (дільничний) офіцер поліції призначається на посаду і звільняється з посади наказом начальника ГУНП. Призначаючи кандидата на посаду дільничного офіцера поліції, який буде обслуговувати територію з компактним проживанням етнічних меншин,

доцільно враховувати його належність до цих меншин.

Працівник, уперше прийнятий до поліції на посаду дільничного офіцера, допускається до самостійної роботи на дільниці після початкової підготовки, а призначений на цю посаду після закінчення навчального закладу МВС чи з іншого підрозділу, якщо він раніше не працював на такій посаді, – після проходження відповідних курсів і 3-місячного стажування на закріпленій дільниці під керівництвом досвідченого дільничного офіцера поліції.

Організація роботи дільничного офіцера поліції покладається на начальника відділу (відділення) поліції, його заступника та заступника начальника відділу (сектору) превентивної діяльності поліції. Безпосереднє керівництво його роботою здійснює начальник відділу (сектору) превентивної діяльності або превенції.

За дільничним офіцером поліції наказом начальника відділу (відділення) поліції закріплюється адміністративна дільниця, якій надається відповідний порядковий номер. Територія адміністративної дільниці (її розміри та межі) визначається, а за необхідності уточняється чи переглядається (зменшується або збільшується) начальником відділу (відділення) поліції за поданням заступника начальника (начальника відділу (сектору) превентивної діяльності) з обов'язковим урахуванням чисельності населення, яке проживає на дільниці, стану оперативної обстановки, наявності закріпленого за дільничним офіцером автотранспорту, особливостей території та адміністративного поділу міста (району) до визначених розрахунків, думки населення та місцевих органів самоврядування.

Приймання дільниці проводиться під контролем заступника начальника (начальника відділу (сектору) превентивної діяльності), за участю старшого дільничного офіцера поліції та у присутності дільничного офіцера, який здає дільницю. Дільничного офіцера, який приймає дільницю, ознайомлюють з її особливостями і станом оперативної обстановки. Про приймання-здавання дільниці робиться спеціальна позначка в паспорті на дільницю.

Дільничний офіцер поліції працює за особистим планом, складеним у робочому зошиті на кожен тиждень з урахуванням оперативної обстановки та

наявності на виконанні кореспонденції. Робочий зошит ведеться в довільній формі, реєструється в секретаріаті (канцелярії) відділу (відділення) поліції. Аркуші робочого зошита повинні бути пронумеровані, прошиті та скріплені печаткою.

Дільничний офіцер поліції у своїй роботі тісно взаємодіє з працівниками інших служб та підрозділів поліції шляхом обміну інформацією, участі в плануванні та реалізації спільних заходів, що проводяться за рішенням його безпосереднього керівника, начальника відділу (відділення) поліції чи заступника.

Кожний дільничний офіцер поліції веде паспорт дільниці, в якому зосереджуються відомості, що характеризують соціально-економічні, демографічні та інші особливості дільниці, дані про стан злочинності, організацію підтримання публічної безпеки та порядку на території, що обслуговується, а також інша інформація, необхідна для виконання покладених на нього обов'язків.

Режим роботи дільничного офіцера поліції визначається залежно від стану оперативної обстановки на дільниці. Протягом усього робочого дня дільничний офіцер поліції зобов'язаний у встановленому начальником відділу (відділення) поліції порядку підтримувати зв'язок з черговим по відділу (відділенню) поліції та своїм безпосереднім керівником. Установлюються приймальні дні населення на кожній дільниці: у вівторок – з 09.00 до 11.00; четвер – з 18.00 до 21.00; суботу – одним із дільничних офіцерів поліції адміністративної зони – з 10.00 до 13.00 у службовому приміщенні старшого дільничного офіцера поліції.

Усі звернення під час особистого прийому громадян заносяться дільничним офіцером поліції до журналу обліку особистого прийому громадян дільничним (старшим дільничним) офіцером поліції та реєструються відповідно до вимог закону України «Про звернення громадян» та наказу МВС від 06.11.2015 № 1377 «Про затвердження Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події».

Дільничний офіцер поліції здійснює поквартирний та подвірний обхід помешкань громадян відповідно до методики проведення поквартирного (подвірного) обходу з обов'язковим врученням візитних карток і пам'яток із профілактики злочинів. Результати обходу використовує в попереджувально-профілактичній роботі.

Специфіка роботи дільничного офіцера поліції, який обслуговує сільську місцевість, насамперед визначається віддаленістю адміністративної дільниці від територіального органу поліції, необхідністю виконання ним у тісній взаємодії з виконавчими органами сільських, селищних рад і громадськими організаціями функцій інших служб органів поліції.

При закріпленні за дільничним офіцером поліції адміністративної дільниці в сільській місцевості враховується її територія (особливості, розміри та межі), кількість сільських (селищних) рад та населених пунктів, віддаленість їх від відділу (відділення) поліції та між собою, стан оперативної обстановки. Дільничний офіцер поліції, який обслуговує два і більше сільських населених пункти, здійснює прийом громадян у визначені дні відповідно до графіка, затвердженого начальником територіального органу поліції. У сільській місцевості прийом громадян можна проводити разом з представниками сільських (селищних) рад (за їх згодою), що дасть можливість вирішувати порушені у зверненнях питання відповідно до компетенції органів поліції.

З метою публічної безпеки та порядку, профілактики правопорушень у сільській місцевості дільничний офіцер поліції вживає таких заходів:

- взаємодіє з головами сільських (селищних) рад, активом громадськості, керівниками сільськогосподарських підприємств, навчальних та культурних закладів з питань забезпечення правопорядку, профілактики правопорушень;
- за відсутності громадських формувань з охорони громадського порядку виходить з клопотаннями до виконавчих комітетів сільських (селищних) рад щодо їх створення;
- проводить за участю представників органів місцевого самоврядування, громадських помічників профілактично-роз'яснювальну роботу серед учнів загальноосвітніх навчальних закладів, населення, звітує на загальних зборах

громад щодо стану правопорядку в населених пунктах з метою удосконалення організації профілактичної роботи, формування у свідомості людей, особливо молоді, правової культури, негативного ставлення до суспільно небезпечних явищ, підняття престижу служби дільничних офіцерів серед громадян;

– у взаємодії із сільськими (селищними) радами та громадськими організаціями попереджує правопорушення стосовно осіб, які потребують соціальної, правової та іншої допомоги. З цією метою налагоджує взаємодію з органами соціального забезпечення, опікунськими радами органів місцевого самоврядування, благодійними організаціями, вносить пропозиції про закріплення за самотніми особами літнього віку опікунів, організацію шефства над ними та вжиття інших заходів з метою зміцнення їх соціальної захищеності;

– вживає заходів щодо попередження розкрадання сільгосппродуктів, пально-мастильних матеріалів, домашніх тварин. До цієї роботи активно залучає сільський актив, громадських помічників та членів громадських формувань з охорони громадського порядку;

– у межах прикордонних районів взаємодіє з дільничними інспекторами прикордонної служби щодо проведення профілактичних заходів з протидії нелегальній міграції, виявлення шляхів проникнення контрабандних товарів, а також мешканців населених пунктів, розташованих у зоні державного кордону, через які здійснюються незаконні операції з переміщення товарів;

– разом із громадськими помічниками, членами громадських формувань з охорони громадського порядку систематично проводить відпрацювання території адміністративної дільниці з метою виявлення місць незаконного посіву снотворного маку чи конопель, місць зберігання і переробки врожаю цих культур, які містять наркотичні речовини;

– вживає заходів для попередження, виявлення фактів виготовлення або зберігання без мети збуту самогону чи інших міцних спиртних напоїв домашнього вироблення, виготовлення або зберігання без мети збуту апаратів для їх вироблення, реалізації самогону та інших міцних спиртних напоїв домашнього виробництва;

– вносить пропозиції головам сільських (селищних) рад щодо усунення

причин та умов, які призводять до вчинення правопорушень.

Дільничний (старший дільничний) офіцер поліції, крім загальної профілактичної роботи серед населення на території адміністративної дільниці, здійснює профілактичні заходи щодо осіб, схильних до вчинення правопорушень, та осіб, які перебувають на профілактичних обліках в органах поліції, щодо попередження вчинення з їх боку злочинів та інших правопорушень з широким залученням до цієї роботи населення, громадських помічників.

Дільничний офіцер поліції ставить на профілактичний облік та у межах своєї компетенції проводить профілактичну роботу з особами таких категорій:

- звільненими з місць позбавлення волі, які відбували покарання за умисний злочин і в яких судимість не знято або не погашено у встановленому законом порядку;
- засудженими за вчинення злочинів, виконання вироку щодо яких не пов'язано із позбавленням волі;
- особами, яким було винесено офіційне застереження про неприпустимість учинення насильства в сім'ї;
- особами, які страждають на тяжкі психічні розлади і перебувають на спеціальному обліку в закладах охорони здоров'я.

Дільничний офіцер поліції вносить начальникові відділу (відділення) поліції пропозиції про встановлення адміністративного нагляду за раніше судимими, здійснює контроль за додержанням такими особами правил відповідно до закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» та встановлених судом обмежень. Уживає заходів щодо притягнення до адміністративної або кримінальної відповідальності осіб, які порушують встановлені правила адміністративного нагляду.

Дільничний офіцер поліції виявляє на адміністративній дільниці осіб, які допускають правопорушення в сім'ях, уживають наркотичні засоби і психотропні речовини без призначення лікаря, психічно хворих, які створюють безпосередню загрозу для себе та оточуючих. Уживає до зазначених осіб

своєчасні заходи профілактичного впливу з метою недопущення вчинення ними злочинів та адміністративних правопорушень. Про отриману інформацію повідомляє заінтересовані підрозділи та служби поліції, органи державної влади та місцевого самоврядування.

З метою своєчасного виявлення осіб, схильних до вчинення правопорушень, дільничний офіцер поліції щомісяця вивчає та узагальнює:

- інформацію чергової частини відділу (відділення) поліції про виїзди чергових нарядів поліції на сімейні конфлікти;
- повідомлення закладів охорони здоров'я про заподіяння тілесних ушкоджень, пов'язаних з насильством у сім'ї;
- скарги та заяви громадян, повідомлення посадових осіб про правопорушення, вчинені в сім'ях;
- матеріали, за якими винесено постанови про відмову в порушенні кримінальної справи за фактами, що мали місце у сфері сімейно-побутових відносин;
- матеріали громадських формувань з охорони громадського порядку щодо осіб, схильних до скоєння правопорушень.

Постановка на профілактичний облік вищезазначеної категорії осіб проводиться на підставі мотивованого рапорту дільничного офіцера поліції. Рішення про постановку на профілактичний облік приймає начальник відділу (відділення) поліції або його заступник.

Відомості про осіб, яких беруть на профілактичний облік, заносяться до журналу реєстрації підоблікових осіб. Відомості про осіб, щодо яких здійснюється профілактична робота дільничними офіцерами поліції, заносяться до інтегрованих інформаційно-пошукових систем органів поліції.

Журнал реєстрації підоблікових осіб ведеться в електронному вигляді відповідно до визначеної форми. За відсутності персонального комп'ютера інформація заноситься в письмовій формі до зазначеного журналу, виготовленого друкарським способом.

У дільничного офіцера поліції в електронному вигляді зберігаються відомості на підоблікових осіб, які проживають на території адміністративної

дільниці.

Справи заводяться щодо раніше судимих осіб, яким установлено адміністративний нагляд, та осіб, засуджених до позбавлення волі за тяжкі, особливо тяжкі злочини або засуджених 2 і більше разів до позбавлення волі за умисні злочини.

У разі переїзду профілактованої особи на нове місце проживання до відділу (відділення) поліції за територіальністю протягом 5 днів надсилається відповідна інформація.

Загальною підставою для зняття з профілактичного обліку правопорушників усіх категорій є смерть, засудження до позбавлення волі, переїзд особи на інше постійне місце проживання, виправлення особи.

Проведення профілактичної роботи припиняється:

- стосовно раніше судимих – у разі погашення або зняття судимості;
- стосовно засуджених до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі,
- після закінчення строку, визначеного вироком суду, якщо в період відбуття покарання вони не вчинили нового злочину;
- стосовно осіб, які вчиняють насильство в сім'ї, – у разі, якщо такі особи протягом року з моменту вчинення останнього правопорушення не допустили повторних правопорушень;
- стосовно психічно хворих, які перебувають на обліку як соціально небезпечні, – після припинення диспансерного нагляду за такими особами.

Особливість діяльності дільничного офіцера поліції полягає в постійній взаємодії з патрульними нарядами поліції, населенням, громадськими формуваннями з охорони громадського порядку, представниками підприємств, установ та організацій з метою забезпечення охорони правопорядку, профілактики правопорушень на території адміністративної дільниці.

Основними формами взаємодії дільничного офіцера поліції з органами державної влади та органами місцевого самоврядування з питань діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку є:

- проведення нарад за участю керівників громадських формувань з охорони громадського порядку, на яких розробляються та погоджуються спільні

заходи щодо забезпечення правопорядку на територіях обслуговування;

- заслуховування звітів керівників громадських формувань з охорони громадського порядку щодо участі їх членів в охороні громадського порядку, проведенні спільних з органами поліції профілактичних рейдів та інших відпрацювань територій населених пунктів;

- розгляд стану матеріально-технічного забезпечення громадських формувань з охорони громадського порядку;

- заохочення членів громадських формувань з охорони громадського порядку в установленому законодавством порядку;

- проведення звірянь наявної кількості громадських формувань з охорони громадського порядку та їх членів, зареєстрованих відповідно до закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону»;

- вирішення питань щодо відновлення, створення нових та припинення діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку.

Дільничні офіцери поліції мають право залучати громадян, за їх згодою, для надання допомоги органам поліції в забезпеченні громадського порядку та громадської безпеки, запобіганні адміністративним правопорушенням і злочинам.

Керівництво роботою громадських помічників дільничних офіцерів поліції здійснюють дільничні офіцери поліції, за якими вони закріплені. Воно полягає у плануванні роботи, наданні громадським помічникам дільничних офіцерів поліції відповідних доручень, навчанні методики і тактики підтримання публічної безпеки та порядку, запобіганні й розкритті злочинів, а також у проведенні відповідної виховної роботи з ними.

Результати роботи дільничного офіцера поліції оцінюються за:

- рівнем довіри населення, яке проживає на адміністративній дільниці, до його службової діяльності;

- участю в наданні допомоги громадянам у реалізації їхніх прав і законних інтересів, сприянні державним органам, підприємствам, установам та організаціям у виконанні покладених на них законом обов'язків;

- своєчасним, якісним та повним розглядом звернень громадян;
- реальним станом публічної безпеки й порядку та вжиттям заходів для його стабілізації;
- участю в місцевих заходах щодо усунення причин і умов, що призводять до вчинення правопорушень;
- якістю проведення профілактичної роботи з особами, які перебувають на обліках в органах поліції;
- ефективністю залучення до профілактичної роботи громадських помічників, населення та громадських формувань;
- станом особистої та обліково-реєстраційної дисципліни;
- формуванням позитивного авторитету служби дільничних офіцерів поліції.

Превентивна робота поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху

У сфері безпеки дорожнього руху діють найрізноманітніші вимоги та правила, що підлягають обов'язковому виконанню. Контроль за виконанням зазначених правил здійснює патрульна поліція.

Забезпечення безпеки дорожнього руху регламентується законами України «Про дорожній рух», «Про Національну поліцію» і затвердженими Кабінетом Міністрів України Правилами дорожнього руху, а також Кодексом України про адміністративні правопорушення та Положенням про Національну поліцію, затвердженим Кабінетом Міністрів України.

До повноважень Міністерства внутрішніх справ України у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху належать:

- участь у формуванні та реалізації в межах своїх повноважень державної політики щодо забезпечення безпеки дорожнього руху, підготовка проектів законів та інших нормативно-правових актів, у тому числі правил, норм і стандартів, державних і регіональних програм щодо забезпечення безпеки дорожнього руху та його учасників;
- здійснення у випадках, передбачених законом, державної реєстрації та

обліку транспортних засобів, приймання іспитів для отримання права керування транспортними засобами та видача відповідних документів;

- погодження проектів конструкцій транспортних засобів у частині дотримання вимог щодо забезпечення безпеки дорожнього руху;

- ведення автоматизованого обліку, накопичення, оброблення та використання відомостей про транспортні засоби, що підлягають державній і відомчій реєстрації, та про їхніх власників;

- здійснення у випадках, передбачених законом, контролю за внесенням обов'язкових платежів власниками транспортних засобів;

- забезпечення організації та здійснення контролю за підготовкою, перепідготовкою та підвищенням кваліфікації водіїв транспортних засобів, обліком суб'єктів підприємницької діяльності всіх форм власності, що провадять таку діяльність, а також за прийманням іспитів з перевірки знань правил перевезення небезпечних вантажів автомобільним транспортом і видачею відповідних свідоцтв установленого зразка;

- ведення обліку торговельних організацій, підприємств-виробників та суб'єктів підприємницької діяльності всіх форм власності, що реалізують транспортні засоби або номерні складові частини до них, видача їм у встановленому порядку бланків довідок-рахунків, актів приймання-передавання транспортних засобів, а також номерних знаків для разових поїздок;

- ведення реєстру суб'єктів здійснення обов'язкового технічного контролю та державного контролю за додержанням такими суб'єктами вимог законодавства у цій сфері;

- ведення автоматизованого обліку адміністративних правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху;

- формування в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, загальнодержавної бази даних про результати обов'язкового технічного контролю транспортних засобів на підставі інформації про результати перевірки технічного стану транспортного засобу, що надається суб'єктами проведення обов'язкового технічного контролю, та інформації про укладення договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників

наземних транспортних засобів, що підлягають обов'язковому технічному контролю, що надається страховиками.

До повноважень Національної поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху належать:

- участь у реалізації в межах своїх повноважень державної політики у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху;
- забезпечення безпеки дорожнього руху;
- організація супроводження й забезпечення безпечного руху транспортних засобів спеціального призначення;
- погодження відповідно до вимог закону України «Про дорожній рух», інших законодавчих актів проектів на будівництво, реконструкцію і ремонт автомобільних доріг, залізничних переїздів, комплексів дорожнього сервісу та інших споруд у межах відведення автомобільних доріг або червоних ліній міських вулиць і доріг;
- погодження поданих у встановленому порядку пропозицій стосовно обладнання засобами організації дорожнього руху місць виконання дорожніх робіт, проектів та схем організації дорожнього руху, маршрутів руху пасажирського транспорту, маршрутів організованого руху громадян і місць їх збору, порядку проведення спортивних та інших масових заходів, які можуть створити перешкоди дорожньому руху;
- видача в установленому порядку у випадках, передбачених законом, дозволів на участь у дорожньому русі транспортних засобів, вагові або габаритні параметри яких перевищують нормативні;
- здійснення контролю за безпекою дорожнього руху під час надання послуг з перевезення пасажирів чи вантажів, у тому числі небезпечних, додержанням законодавства у зазначеній сфері, розробленням і видачею в установленому порядку документів щодо погодження маршрутів руху транспортних засобів під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів;
- інформування учасників дорожнього руху про фіксацію фактів правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі.

Національна поліція також здійснює контроль за правомірністю

експлуатації транспортних засобів на вулично-дорожній мережі, виконанням установлених Кабінетом Міністрів України правил паркування транспортних засобів у частині забезпечення безпеки дорожнього руху на майданчиках для паркування, а у випадках та порядку, визначених законом, тимчасово затримує і доставляє транспортний засіб, у тому числі з використанням спеціальних транспортних засобів (коли розміщення затриманого транспортного засобу суттєво перешкоджає дорожньому руху), на спеціальні майданчики чи стоянки для тимчасового зберігання, відповідно до закону тимчасово вилучає посвідчення водія.

Положення про Національну поліцію покладає на поліцейських такі завдання у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху:

- провадження превентивної та профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню правопорушень;
- регулювання дорожнього руху та здійснення контролю за дотриманням Правил дорожнього руху його учасниками та за правомірністю експлуатації транспортних засобів на вулично-дорожній мережі;
- здійснення супроводження транспортних засобів у випадках, передбачених законом;
- видання відповідно до закону дозволів на рух окремих категорій транспортних засобів; у випадках, визначених законом, видання та погодження дозвільних документів у сфері безпеки дорожнього руху.

Поліцейським надано право розглядати справи про адміністративні правопорушення, а саме про порушення правил дорожнього руху шляхом складання постанов на місці зупинки транспортного засобу.

Управління превентивної діяльності як структурний підрозділ Головних управлінь Національної поліції в областях у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху наділено такими повноваженнями в досліджуваній сфері:

- 1) організовує та здійснює регулювання дорожнього руху, контроль за дотриманням Правил дорожнього руху його учасниками та за правомірністю експлуатації транспортних засобів на вулично-дорожній мережі;
- 2) організовує та здійснює супроводження транспортних засобів у

випадках, передбачених законом;

3) аналізує обставини та причини виникнення дорожньо-транспортних пригод на вулично-дорожній мережі, організовує та контролює своєчасне внесення відомостей про дорожньо-транспортні пригоди, загиблих і потерпілих у них осіб до єдиної централізованої бази даних, розробляє та здійснює заходи із профілактики таких пригод і запобігання їх учиненню;

4) розробляє пропозиції щодо закріплення у відповідних нормативно-правових актах і технічній документації (конструкторській, технологічній, програмній, технічних умовах, документах зі стандартизації та сертифікації, інструкціях) обов'язкових умов у галузі фіксації правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі щодо продукції, яка необхідна для потреб Національної поліції;

5) вивчає, аналізує та узагальнює результати й ефективність фіксації правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі, інформує в порядку та у спосіб, які передбачені законом, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також громадськість про здійснення державної політики у сфері впровадження автоматичної фіксації правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху;

6) організовує та здійснює серед населення роз'яснення законів, інших нормативних актів з питань безпеки дорожнього руху, використовує з цією метою засоби масової інформації, кіно-, відео- і друковану продукцію, проводить огляди, конкурси, змагання, сприяє організації вивчення громадянами, особливо неповнолітніми, Правил дорожнього руху;

7) уживає разом з відповідними центральними та місцевими органами виконавчої влади й іншими установами та організаціями заходів із запобігання дитячому дорожньо-транспортному травматизму та порушенням Правил дорожнього руху неповнолітніми;

8) видає у випадках, передбачених законом, дозволи на участь у дорожньому русі транспортних засобів, вагові або габаритні параметри яких перевищують нормативні, та визначає порядок дорожнього перевезення окремих вантажів; здійснює контроль за безпекою дорожнього руху під час надання

послуг з перевезення пасажирів чи вантажів, у тому числі небезпечних, додержанням законодавства у зазначеній сфері, розробленням і видачею в установленому порядку документів щодо погодження маршрутів руху транспортних засобів під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів;

9) приймає в установленому порядку рішення про умови дорожнього перевезення небезпечних вантажів, якщо такі умови не передбачені у відповідних нормативно-правових актах;

10) здійснює контроль за дотриманням власниками (володільцями) транспортних засобів, а також громадянами, посадовими та службовими особами вимог закону України «Про дорожній рух», правил, норм і стандартів з питань забезпечення безпеки дорожнього руху, які регламентують вимоги щодо технічного стану транспортних засобів та охорони довкілля від шкідливого їх впливу;

11) бере участь у роботі конкурсних комітетів, що утворюють органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, з підготовки й проведення конкурсів на перевезення пасажирів на автобусних маршрутах загального користування;

12) проводить роботу з підпорядкованими органами й підрозділами та взаємодіє з іншими службами Національної поліції з розшуку викраденого транспорту й транспортних засобів, що зникли з місць скоєння дорожньо-транспортних пригод із потерпілими;

13) видає відповідно до закону дозволи на рух окремих категорій транспортних засобів; у випадках, визначених законом, видає та погоджує дозвільні документи у сфері безпеки дорожнього руху;

14) взаємодіє в межах компетенції зі структурними підрозділами Національної поліції, іншими правоохоронними органами, органами державної влади, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями з питань підтримання публічної безпеки і порядку, забезпечення безпеки дорожнього руху, охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави, протидії злочинності, організації роботи дозвільної системи, запобігання та припинення насильства в сім'ї, превентивної та профілактичної

діяльності¹⁶.

Крім того, Управління превентивної діяльності у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху здійснює погодження:

- проектів і схем організації дорожнього руху на автомобільних дорогах, вулицях і залізничних переїздах;
- поданих у встановленому порядку пропозицій стосовно обладнання засобами організації дорожнього руху місць виконання дорожніх робіт, проектів і схем організації дорожнього руху, маршрутів руху пасажирського транспорту, маршрутів організованого руху громадян і місць їх збору, порядку проведення спортивних та інших зборів, мітингів, походів і демонстрацій, які можуть створити перешкоди дорожньому руху;
- заходів забезпечення безпеки дорожнього руху відповідно до державних стандартів, норм, правил, у тому числі шляхом упровадження необхідних технічних засобів організації дорожнього руху;
- установа технічних засобів регулювання дорожнього руху;
- демонтажу технічних засобів і рекламоносіїв, що встановлені в межах смуги відведення автомобільної дороги з порушенням вимог законодавства;
- дозволів на розміщення, будівництво, реконструкцію та функціонування в межах смуги відведення автомобільних доріг загального користування споруд, об'єктів дорожнього сервісу, автозаправних станцій, прокладення інженерних мереж і виконання інших робіт у межах смуги відведення автомобільних доріг;
- проектів на будівництво, реконструкцію і ремонт автомобільних доріг, залізничних переїздів, комплексів дорожнього сервісу та інших споруд у межах відведення автомобільних доріг або червоних ліній міських вулиць і доріг;
- дозволів на розміщення зовнішньої реклами;
- маршрутів і розкладу руху регулярних і нерегулярних перевезень груп дітей¹⁷.

¹⁶ Положення про Управління превентивної діяльності ГУНП в Київській області: затв. наказом ГУНП в Київ. обл. від 31.12.2015 № 90. URL: <http://upd.kv.npu.gov.ua/korisna-informacia/zakonodavcha-baza/2579/>.

¹⁷ Там само.

У разі виявлення правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, розгляд якого віднесено до компетенції Національної поліції України, поліцейський виносить постанову у справі про адміністративне правопорушення без складання відповідного протоколу¹⁸.

Постанова виноситься у разі виявлення адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, передбачених статтями 80 і 81 (в частині перевищення нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах транспортних засобів), частинами 1, 2, 3, 5 і 6 ст. 121, статтями 121-1, 121-2, частинами 1, 2 і 3 ст. 122, ч. 1 ст. 123, ст. 124-1, статтями 125, 126, частинами 1, 2 і 3 ст. 127, статтями 128, 129, ст. 132-1, частинами 6 та 11 ст. 133-1, частинами 1, 2 і 3 ст. 140 КУпАП.

У разі виявлення правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, якщо воно вчинене особами віком від 16 до 18 років або його розгляд не віднесено до компетенції Національної поліції України, поліцейський відповідно до ст. 255 КУпАП складає протокол про адміністративне правопорушення.

Поліцейські складають протоколи про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, передбачені частинами 4 і 7 ст. 121, частинами 3 і 4 ст. 122, статтями 122-2, 122-4, 122-5, частинами 2 і 3 ст. 123, ст. 124, ч. 4 ст. 127, статтями 127-1, 130, 139, ч. 4 ст. 140, ст. 188-28 КУпАП.

Якщо Правила дорожнього руху порушені водіями транспортних засобів Збройних Сил України або інших утворених відповідно до законів України військових формувань та Державної спеціальної служби транспорту – військовослужбовцями строкової служби, штраф як адміністративне стягнення до них не застосовується. У цих випадках поліцейські передають матеріали про правопорушення відповідним органам для вирішення питання про притягнення винних до дисциплінарної відповідальності.

Протокол про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення

¹⁸ Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі: наказ МВС України від 07.11.2015 № 1395. *Офіційний вісник України*. 2015. № 88. Ст. 2964.

безпеки дорожнього руху складається відповідно до ст. 254 КУпАП. До протоколу про адміністративне правопорушення долучаються: 1) письмові пояснення свідків правопорушення у разі їх наявності; 2) акт огляду та тимчасового затримання транспортного засобу в разі здійснення його затримання; 3) акт огляду на стан сп'яніння в разі проведення огляду на стан сп'яніння; 4) інші документи та матеріали, що містять інформацію про правопорушення¹⁹.

Протокол підписується особою, яка його склала, і особою, яка притягається до адміністративної відповідальності. За наявності свідків і потерпілих протокол про адміністративне правопорушення підписується також цими особами.

У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від підписання протоколу про адміністративне правопорушення в ньому робиться відповідний запис, який засвідчується підписами двох свідків.

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення та зауваження щодо змісту протоколу, а також викласти мотиви своєї відмови від його підписання, які долучаються до протоколу.

Під час складання протоколу про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 139, ч. 4 ст. 140 КУпАП, або постанови у справі про адміністративні правопорушення, передбачені частинами 1–3 ст. 140 КУпАП (коли протокол не складається) до них необхідно долучати акт обстеження ділянки вулично-шляхової мережі з відповідними замірами та схемою про:

1) пошкодження шляхів, залізничних переїздів, інших шляхових споруд, трамвайних колій чи технічних засобів регулювання дорожнього руху;

2) самовільне знімання, закриття чи встановлення технічних засобів регулювання дорожнього руху;

3) перешкоду для дорожнього руху, в тому числі забруднення шляхового покриття;

4) пошкодження асфальтобетонного покриття доріг унаслідок руху

¹⁹ Там само.

машин на гусеничному ходу;

5) умови та стан шляху, які загрожують безпеці дорожнього руху;

6) порушення нормативів щодо обладнання на дорогах місць проведення ремонтних робіт, залишення дорожніх машин, будівельних матеріалів, конструкцій;

7) порушення або невиконання правил на підприємствах, в установах та організаціях під час розроблення та виготовлення транспортних засобів і деталей до них або інших предметів їх додаткового обладнання, під час проектування, реконструкції та ремонту шляхів, залізничних переїздів, інших шляхових споруд.

У разі складання протоколу про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 188-28 КУпАП, за невиконання законних вимог (приписів) посадових осіб уповноважених підрозділів Національної поліції України щодо усунення порушень правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху, до нього додаються акт обстеження ділянки вулично-шляхової мережі та копія раніше надісланої (врученої) вимоги (припису).